

Zápis

z obhajoby disertační práce pana Mgr. Jakuba Nováka

konané dne 23. 4. 2014

téma práce: „Soudnost a jednání: Studie k problému souzení u Arendtové a Gadamera“

přítomní: dle prezenční listiny

Předseda komise prof. PhDr. Pavel Kouba zahájil obhajobu a představil přítomným kandidáta.

Školitel doc. Mgr. Jakub Čapek, Ph.D., představil doktoranda a seznámil komisi s uchazečem a jeho disertační prací.

Kandidát seznámil přítomné se svou disertační prací. Sdělil zejména, že cílem jeho práce bylo pojednat problém praktické soudnosti, hlavně v oblasti etiky a politiky, u H. Arendtové a H.-G. Gadamera. Že sledoval systematický záměr, tj. věcnou stránku otázky, s důrazem na věcná pojmová rozlišení. Poté shrnul cíle jednotlivých kapitol své práce. Význam práce spatřuje v tom, že dosud takové srovnání obou autorů v tomto rozsahu nebylo podniknuto.

Poté oponenti doc. Štěpán Holub, Ph.D., a Martin Ritter, Ph.D., přednesli závěry svých posudků.

Kandidát odpověděl na posudky oponentů:

Otázku kompoziční nevyváženosti práce vysvětluje tím, že cílem nebylo vypracovat vlastní koncepci, ale systematicky předvést pozici obou zkoumaných filosofů. Námitku, že řeší témata, jejichž souvislost s vlastním tématem není zřejmá, vysvětluje fragmentaritou poznámek H. Arendtové a nutností zkoumat Gadamerovy obecné i kontextem formované poznámky o vztahu k tradici s cílem vyjasnit platnost konkrétních pravidel daných tradicí, možnost kritického postoje k tradici a způsob, jak prověřit platnost tradovaných norem.

Na námitku, že nedocení společnou inspiraci obou autorů v Heideggerově filosofii, odpovídá, že oba autoři pracují s Heideggerovou filosofii odlišně a že H. Arendtová se zajímá především o Heideggerovy činy, nikoli o jeho filosofii. Námitce, že se měl zabývat pojmem světa, oponuje, že cílem práce nebylo zkoumat veškeré filosofické pojmy.

Š. Holub upozorňuje, že pokud se kandidát zabývá pluralitou v poli praktického jednání, pak je třeba ji vyvodit z pojmu světa, a že otázka vztahu k Heideggerovi se týká otázky vztahu mezi myšlením (filosofickým myšlením) a praktickým jednáním, jejíž závažnost se projevuje právě v napětí mezi Heideggerovým filosofickým výkonem a jeho politickým selháním v době Třetí říše.

P. Kouba vyzdvihuje kandidátovo vylíčení rozdílu mezi pozicí jednajícího a pozicí nezúčastněného diváka a poukazuje, že v disertační práci nebyl tento rozdíl dostatečně filozoficky využit pro upřesnění pojmu soudnosti. Kandidát odpovídá, že v závěru práce se pokusil pozici aktér a divák reflektovat ve vztahu k tématu svědomí.

Na otázku M. Rittera, zda lze ve filosofii H. Arendtové nalézt v souladu s některými interpretací ranou (aktérskou) a pozdní (diváckou) etapu v pojetí soudnosti, kandidát

odpovídá, že takové odlišení neshledal oprávněným, že upřednostňuje dělení na souzení morální, politické (jež jsou souzenými aktéra) a na souzení historické (jež je souzením diváka).

M. Ritter žádá vyjasnit, proč autor vyhlášoval, že jeho práce má systematický záměr, když odmítá podat vlastní koncepci problému. Kandidát odpovídá, že měl na mysli systém, jehož cílem by bylo rozčlenit problematiku a nabídnout jiný interpretační klíč k příslušným textům, než byl podán dosud.

M. Ritter se vrací ke kandidátově dílčímu závěru, že hermeneutický přístup není odmítnutím tradice, a táže se, zda hermeneuta může být radikálně kritická vůči tradici (jedná se o otázku, jež byla řešena v polemice Gadamera a Habermasem). Kandidát odpovídá, že hermeneutické řešení spatřuje v jeho vědění o vlastní podmíněnosti tradic a v jeho odmítnutí postojů, které si chtějí namluvit, že mohou obejít své vlastní zapuštění v tradici.

P. Kouba vyzývá kandidáta, aby blíže vysvětlil v práci uvedenou tezi, že interpretace obecně je vždy aplikací pravidel. Kandidát odpovídá, že k analogii mezi praktickým jednáním a interpretací se staví kriticky, že není jasné, kde je při interpretaci pravidlo a co je jedinečnou situací, v níž se má pravidlo aplikovat: spíše se jedná o aktualizaci textu. Š. Holub navrhuje řešení, že jde o situaci rozumění, vůči němuž je text pravidlem.

Oponenti přijali vysvětlení autora a předseda komise vyzval k obecné diskusi:

P. Kouba se táže, co znamená kandidátova formulace, že aplikace se snaží dostat tomu, co po nás chce situace. Kandidát odpovídá, že sdílené normy nám situaci nějak otevírají, že v rámci našeho společného porozumění nechává situace vyvstat tomu obecnému. P. Kouba podotýká, že sdílené normy nám situaci také zakrývají. Kandidát přitakává a dodává, že Gadamer nevolá k absolutní otevřenosti, ale k otevřenosti na půdě určitých předsudků. P. Kouba souhlasí, ale upozorňuje, že filosofickým úkolem je zjistit, jak je možné odlišit oba typy předsudků, a upozorňuje, že kandidátova práce nabízí v tomto ohledu pouze výzvu k „ostrážitosti“, a vytýká mu, že jeho práce nemusí podávat řešení, ale že by měla jasně nechat vyvstat tuto otázku jako relevantní filosofický problém.

V. Němec žádá ještě jednou vyjasnit otázku relevance pojmu světa pro filosofii H. Arendtové. Š. Holub zdůrazňuje, že svět je scénou jednání a že pro Arendtovou její koncept bytí člověka ve světě představuje pokus o překonání filosofického intelektualismu: Heideggerovo bytí ke smrti implikuje lidskou osamělost, Arendtové zrozenost do světa implikuje lidskou pospolitost. V. Němec upozorňuje, že Gadamer vychází od tématu rozumění, zatímco Arendtová od tématu jednání. Š. Holub souhlasí s tím, že se potkávají právě u tématu souzení.

Do ukončení diskuse došlo k tajné volbě:

Komise měla 4 členy: P. Kouba, V. Němec, K. Novotný, J. Čapek – přítomni byli všichni 4 – byly odevzdány 4 kladné hlasy, tj. komise navrhla udělit kandidátovi titul doktor (Ph.D.)

Zapsal: PhDr. Martin Pokorný

Podpis předsedy komise: